

Matth 5:39
Vrees spiraal
jan 2010

Wie doet dat nou?

Het is misschien wel de meest irritante tekst uit de bijbel. 'En ik zeg jullie, (...) wie je op de rechterwang slaat ook de linkerwang toe te keren.' (Mattheus 5 : 39). Ja, hoewel deze woorden afkomstig zijn van Jezus zelf, vraag je je onwillekeurig toch af: wie doet dat nou? Wie laat zich zo maar slaan? En als Jezus echt meent wat hij zegt, tja, dan is het de vraag of we hem wel echt serieus kunnen nemen.

De woorden staan in het evangelie van Mattheus. Ze maken onderdeel uit van een lange toespraak. Voordat Jezus aan zijn rede begon, was hij met zijn leerlingen een berg opgeklimmen. En op die berg onderwijst hij zijn leerlingen. Hij geeft ze een soort catechisatie. Hij leert hen het Onze Vader te bidden, vertelt hen een aantal wonderlijke gelijkenissen en onderwijst hen over het leven - over hoe je op een waarachtige en getrouwe wijze in het leven kan staan.

Wat de leerlingen van Jezus gevoeld moeten hebben, en wat de evangelist Mattheus ons ook duidelijk wil maken, is dat die catechisatie van Jezus niet zo maar catechisatie is. De woorden

die Jezus op de berg spreekt, dwingen respect af. Deze woorden hebben gezag. Net zoals Mozes in het Oude Testament de berg op ging, om met God te spreken en om Gods wetten te ontvangen, zo gaan hier in het Nieuwe Testament de leerlingen de berg op, om met Jezus te spreken en om zijn geboden te ontvangen.

En Jezus schaft de wetten die God aan Mozes gegeven heeft niet af. Op een eigenzinnige manier scherpt hij ze aan. Hij zegt: 'Jullie weten dat er in de wetten van Mozes staat "Wie een moord pleegt dient aan de rechter uitgeleverd te worden", maar ik zeg je, dat iedereen die wraakgevoelens koestert tegen

een ander zijn verdiende loon zal krijgen.

Prachtig klinken deze woorden van Jezus. Lekker radicaal. Hij gaat ten minste de strijd aan tegen hypocrisie en stiekem gedoe. Als je iemand dood wenst - ben je al een moordenaar. Het klinkt prachtig, totdat je bedenkt dat het misschien ook over jou gaat. Ben ik dan ook niet eigenlijk een moordenaar? En je gaat je zo langzamerhand afvragen of Jezus toch niet een klein beetje overdrijft.

Maar Jezus gaat gewoon door. 'Jullie weten dat er in de wetten van Mozes staat "Oog om oog, tand om tand", maar ik zeg je: verzet je niet tegen wie je kwaad doet. Als iemand je op je rechterwang slaat, keer hem je linkerwang toe. Als iemand je mantel afpakt, geef hem al je kleren. Als iemand je dwingt een stuk mee te lopen, ga dan nog een extra stuk met hem mee.' Jezus is nu helemaal aan het doordraven. Hij beveelt ons om niet voor onszelf op te komen. Hij zegt dat we geen kwaad met kwaad mogen vergelden. Maar dit kan je toch van niemand verwachten, Jezus? En om het nog erger te maken zegt Jezus dan ook nog: 'Je hebt gehoord dat er gezegd is "Heb je naaste lief en haat je vijanden", maar ik zeg je: heb je vijanden lief en bid voor wie je vervolgen!'

Wie doet dat nou? Wie laat zich nu dwingen om een extra stuk te lopen? Wie geeft nu zomaar al zijn kleren weg? Wie laat zich zomaar in het gezicht slaan? Wie bidt er voor wie hem vervolgen? Wie heeft zijn vijanden lief? Jezus. Het wonderlijke antwoord

op deze vragen is Jezus. Hij loopt die extra mijl. Hij geeft zijn kleren weg. Hij vergeldt geen kwaad met kwaad, maar laat zich in het gezicht slaan. Hij bidt voor wie hem vervolgen. Hij heeft zijn vijanden lief.

Je leest hierover in de evangeliën. Jezus heeft zich consequent niet verzet tegen wie hem kwaad deden, ook niet toen steeds duidelijker werd wat de uiterste consequentie hier van was. Toen hij gearresteerd werd, verzette hij zich niet. Hij liet toe dat ze zijn mantel afpakten, dat ze hem in

het gezicht sloegen. Ja, aan het kruis bad hij nog: 'Vader vergeef het hen, want zij weten niet wat ze doen.'

Het evangelie leert ons, dat op een wonderlijke manier Jezus' weerloosheid sterker was dan de handen die hem sloegen. Jezus' liefde was sterker dan de haat van hen die hem kruisigden. Ja, het evangelie suggereert dat Jezus, met zijn keuze voor weerloze liefde, de macht van eeuwige vergelding heeft verbroken. Oog om oog, tand om tand – dat geldt niet meer.

Je kan die vreemde geboden in de Bergrede alleen maar snappen, als je bedenkt dat ze allereerst door Jezus zelf gedaan zijn. Maar als je bedenkt dat ze door hem gedaan zijn, dan ga je ook begrijpen wat hij ons gebiedt. Jezus wil dat wij leven als kinderen van zijn hemelse vader, als zijn zussen en broers, als burgers van het hemelse vrederijk. Hij wil ook dat wij onze levens bevrijden van de kracht van de haat, en van de macht van vergelding. En daarom kan hij ons ook uitnodigen om stap voor stap hem na te volgen.

Een voorbeeld

Tijdens de tweede wereldoorlog zat ergens een stel gevangenen in een barak van een Duits concentratiekamp. Iedere avond kwam een bewaker de barak binnen en iedere avond zocht hij dezelfde man uit om hem af te ranselen. Misschien had hij om een verder onverklaarbare reden een antipathie tegen deze man. De andere gevangenen zagen dit avond aan avond in machteloze woede aan. Want wat kon je ertegen beginnen? De machtsposities lagen immers vast. Pogingen tot bescherming van de kameraad zouden tot geweld tegen allen leiden. De terreur was niet te doorbreken, want men beschikte niet over wapenen om de vijand onschadelijk te maken. De terreursituatie werd opgevat als een 'gesloten situatie'.

Eén van de gevangenen dacht echter niet langs deze traditionele machts- en geweldsbanen en niet in dit traditionele vriend-vijand-schema. Op een avond stapt hij op de bewaker af en zegt: 'Als u dan beslist iedere avond iemand moet afranselen, neem dan vanavond mij eens voor de variatie.' Dit kwam voor de bewaker volledig onverwacht. Hij rekende vast op de angst van ieder en achtte het vanzelfsprekend, dat 'de mens' bang, laf en egoïstisch is. Na enige aarzeling antwoordde hij: 'Ik zal vanavond jou nemen en niet die ander. En omdat je zo flink bent om jezelf aan te bieden, mag je zelf zeggen, hoeveel slagen ik je geven zal.'

De gevangene antwoordde: 'Dat laat ik aan uw

geweten over.' Volgende verrassing en verwarring bij de bewaker. Hij zag zichzelf, vooral in de ogen van zijn gevangenen als iemand zonder geweten. Hij antwoordt dan ook: 'Ik heb geen geweten.' Waarop de gevangene van zijn kant weer: 'Natuurlijk hebt u een geweten, anders had u mij allang afgeranseld.'

Na dit hele wonderlijke gesprek was de aardigheid er voor de bewaker dermate af, dat hij verdween en niet meer terugkwam, ook de volgende avonden niet, om zijn oude slachtoffer weer op te zoeken.

Uit: Hannes de Graaf, In gesprek met de Bergrede, Boekencentrum, 1971, blz.58-59

Hannes de Graaf.